

Saksframlegg

Arkivsaksnr : 18/00329-2

Saksbehandler: Arild Bustnes

Produksjonsregulering i svineproduksjon - sak fra Telemark Bondelag til årsmøtet i Norges Bondelag

Forslag til vedtak:

Styrets innstilling til representantskapet og årsmøtet:

Velfungerende markedsordninger er en av bærebjelkene i norsk landbruk. Markedsordningene er en forutsetning for de overordnede målene i landbrukspolitikken. For å sikre produsentøkonomien er det avgjørende at det oppnås markedsbalanse.

Norges Bondelag viser til gjennomgangen av Omsetningsrådets regelverk og ordninger. Norges Bondelag følger arbeidet innenfor de ulike hovedtemaene, og bidrar med faglige vurderinger og innspill i de ulike arbeidsgruppene nedsatt av Omsetningsrådet. Arbeidet er gitt høy prioritet i Norges Bondelag.

Gjennom årets jordbruksavtale har Norges Bondelag oppnådd viktige gjennomslag i arbeidet med å forbedre markedsordningene, og kunne styrke de produksjonsregulerende virkemidlene for svin. Som det framgår av avtalen er det behov for å iverksette tiltak som kan bidra til å håndtere den utfordrende markedsituasjonen. Det skal derfor utredes aktuelle tiltak, herunder innstramminger i husdyrkonsesjonsregelverket, blant annet for å håndtere veksten i engangspurkeproduksjon.

Norges Bondelag vil bidra i utredningsarbeidet som nå skal gjennomføres.

Innenfor gjeldende regelverk er det viktig at markedsregulator forsterker bruken av eksisterende virkemidler, og foreslår nødvendige tiltak til Omsetningsrådet. Norges Bondelag vil, når dette er aktuelt, bidra til at produsenter følger opp markedsregulators råd om å gjennomføre produksjonsregulerende tiltak.

Saksutredning

Telemark Bondelag viser i brev av 10. april 2018 til den utfordrende markedsituasjonen for svin. Med framtidig bortfall av reguleringseksport, mener Telemark Bondelag det haster med å få etablert et effektivt system for produksjonsregulering i svinenæringa. Telemark Bondelag ber om at Norges Bondelag må ta initiativ til å utrede et system for produksjonsregulering, og ber derfor om at problemstillingen fremmes som egen sak for årsmøtet i Norges Bondelag 2018. Forslaget er en oppfølging av henvendelse av 3. mai 2017 til representantskapet i Norges Bondelag. I representantskapets behandling 13. juni 2017, viste Norges Bondelag til forslaget om å etablere et bransjeråd for kjøttsektoren, samt arbeidet med å forbedre markeds- og produksjonsregulerende virkemidler i kjøtt- og eggsektoren.

Svak etterspørselsvekst kombinert med betydelig produktivetsframgang skaper markedsutfordringer for svinenæringa, og denne forsterkes av at reguleringseksporten skal fases ut. Tidligere initiativ fra næringa om mulige utkjøpsordninger for purker er av myndighetene avvist med bakgrunn i at purke ikke inngår i målprissystemet, og at det ikke

kan gjennomføres avsetningstiltak finansiert av omsetningsavgift. Aktuelle reguleringstiltak har derfor vært knyttet til slaktegris i form av lavere slaktevekter.

Gjennomgang av Omsetningsrådets regelverk og ordninger

Som følge av Stortingets behandling av jordbruksmeldinga foretas det nå en grundig gjennomgang av Omsetningsrådets regelverk og ordninger. Gjennomgangen er gruppert i følgende hovedtema:

- Redusere risikoen for konkurransevridning
- Praktisering av markedsregulators informasjonsplikt
- Opplysningsvirksomhet finansiert over omsetningsavgiften
- Sektorvise oppgaver
 - o Melk
 - o Kjøtt og egg
- Juridisk gjennomgang av regelverket

Gjennomgangen av kjøtt- og eggsektoren belyses i eget delprosjekt, der følgende hovedelementer inngår:

- Bortfall av reguleringseksport fra 2021 – konsekvensvurdering og eventuelle nye tiltak
- Legge til rette for mulige produksjonsregulerende tiltak for alle husdyrarter som omfattes av markedsordningene
- Innføre en avgrenset mottakspplikt for Nortura
- Salg til spesialmarkeder
- Vurdere endringer i regelverket for egg til industri

Arbeidet med gjennomgangen av Omsetningsrådets regelverk og ordninger er planlagt gjennomført slik at regelverksendringer kan fastsettes innen utgangen av 2019. Norges Bondelag følger arbeidet innenfor de ulike hovedtemaene, og bidrar med faglige vurderinger og innspill både i arbeidsgruppen for kjøtt- og eggsektoren og for melkesektoren. Arbeidet er gitt høy prioritet i Norges Bondelag.

Jordbruksforhandlingene 2018

Behovet for å styrke markedsordningene, og særlig produksjonsregulerende virkemidler for svin ble løftet fram i Jordbrukets krav. Både det formelle grunnlaget for «svinedugnader», og muligheten til å gjennomføre produksjonsregulering der purke er utmålingsgrunnlaget for kompensasjon, ble understreket:

«Jordbrukets forhandlingsutvalg krever at produsenter og deres organisasjoner sikres retten til å samhandle, også i produksjoner med markedsregulator, og at dette presiseres i jordbruksavtalen. Det forutsettes at samhandlingen utføres med markedsregulators samtykke, og slik blir et supplement til markedsregulators virke, og ikke i kraft av et selvstendig organ som kan utfordre markedsregulatorrollen». Videre at: «Jordbruket forhandlingsutvalg krever at avtalepartene presiserer at det er anledning til å gjennomføre produksjonsregulerende tiltak for slaktegris der purke er utmålingsgrunnlag for kompensasjon».

Staten responderte i tilbudet med at «Det har lenge ligget til grunn for markedsbalanseringen at pris skal være hovedvirkemiddelet for å sikre balanse mellom tilbud og etterspørsel i råvaremarkedet for jordbruksprodukter». [...]Med forbud mot reguleringseksport, øker behovet for å ha kontroll med tilførslene. Statens forhandlingsutvalg legger til grunn at det i hovedsak skal skje gjennom prissettingen. Som tilsvar til Jordbrukets krav om produksjonsregulerende tiltak for slaktegris, viste staten til at regulering av antall purker har

skapt tilpasninger til regelverket i form av engangspurkeproduksjon. Samtidig foreslo Staten at partene i forhandlingene drøfter tiltak som kan bidra til å håndtere den aktuelle markedssituasjonen.

I årets jordbruksforhandlinger ble ulike sider ved Jordbrukets forslag grundig belyst, og gjennom årets jordbruksavtale har Norges Bondelag oppnådd viktige gjennomslag i arbeidet med å forbedre markedsordningene, og kunne styrke de produksjonsregulerende virkemidlene for svin: I sluttprotokollen går det fram at: *Det følger av primærnæringsunntaket til konkurranseloven at primærprodusenter eller deres organisasjoner kan opptre samordnet dersom det er i samsvar med lover/forskrifter eller jordbruksavtale. Det legges til grunn at Omsetningsrådet kan sikre tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag for slik samordnet opptreden på de områdene som ligger innenfor rådets myndighet. Forutsatt at markedsregulator er gitt slik hjemmel, kan primærprodusentene og deres organisasjoner komme med tilsvarende oppfordring. Det legges til grunn at følgende hjemmel inntas i Jordbruksavtalen kap. 5: "Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag, kan, dersom markedsregulator har oppfordret produsentene til å gjennomføre produksjonsregulerende tiltak, oppfordre produsentene til å følge markedsregulators råd."*

Videre at: *Det vises til beskrivelsen av utfordringene i svinenæringa og markedet for svin i jordbrukets krav og i statens tilbud. Partene viser til at omfanget av engangspurker har økt over tid, at denne produksjonsformen bidrar til at tilførselen av smågris øker og i tillegg at produksjonsformen kan sies å ha dyreetiske utfordringer.*

Partene er enige om at det er behov for å iverksette tiltak som kan bidra til å håndtere den utfordrende markedssituasjonen. Det må derfor utredes aktuelle tiltak, herunder innstramminger i husdyrkonsesjonsregelverket, blant annet for å håndtere veksten i engangspurkeproduksjon. Punkter som skal utredes:

- *Regulering av smågrisproduksjon basert på antall avlspurker (innsatte avlspurker og slakta/omsatte purker). Det skal gjøres særskilte vurderinger for foredlings- og formeringsbesetninger.*
- *Etablering av register for livdyromsetning av purker, inkl. spørsmålet om rapporteringsplikt og hjemmelsgrunnlag.*
- *WTO-legalitet knyttet til mulige utkjøpsordninger av svineprodusenter.*
- *Utforming av overgangsordninger.*

Landbruksdirektoratet gis i oppgave å gjennomføre utredningen innen 1.9.2018. Det oppnevnes en referansegruppe bestående av avtalepartene. Landbruks- og matdepartementet vil sende eventuelle forslag til endringer på ordinær høring. Det legges til grunn at aktuelle endringer i forskrifter og overgangsordninger kan tre i kraft fra 1.1.2019. Disse forutsetningene inngår som premisser for årets jordbruksavtale.

Som det framgår ovenfor gjennomføres det nå en rask utredning av mulige tiltak som vil forbedre produksjonsreguleringen i svineproduksjon. Norges Bondelag vil bidra i arbeidet gjennom deltakelse i referansegruppen. Norges Bondelag vil videre, når dette er aktuelt, bidra til at produsenter følger opp markedsregulators råd om å gjennomføre produksjonsregulerende tiltak.

Vedlegg: Brev av 10. april fra Telemark Bondelag om produksjonsregulering i svineproduksjon

